II

(Nelegislatívne akty)

NARIADENIA

NARIADENIE RADY (EÚ) 2023/706

z 30. marca 2023,

ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2022/1369, pokiaľ ide o predĺženie obdobia znižovania dopytu pri opatreniach na zníženie dopytu po plyne a posilnenie podávania správ a monitorovania v súvislosti s ich vykonávaním

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 122 ods. 1,

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

keďže:

(1) Cieľom nariadenia Rady (EÚ) 2022/1369 ([1]) je dobrovoľné a v prípade potreby povinné znižovanie dopytu Únie po plyne, uľahčenie plnenia plynových zásobníkov a zabezpečenie lepšej pripravenosti na akékoľvek ďalšie prerušenia dodávok. Nariadenie (EÚ) 2022/1369 bolo prijaté na základe článku 122 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“) vzhľadom na bezprostrednú krízu dodávok plynu spôsobenú nevyprovokovanou a neodôvodnenou inváziou Ruska na Ukrajinu vo februári 2022 a vzhľadom na potrebu Únie reagovať formou dočasných opatrení v duchu solidarity medzi členskými štátmi.

(2) Podľa nariadenia (EÚ) 2022/1369 mali členské štáty vynaložiť maximálne úsilie, aby v období od 1. augusta 2022 do 31. marca 2023 znížili svoju spotrebu plynu o 15 %. Ak by sa preukázalo, že dobrovoľné opatrenia na zníženie dopytu nie sú dostatočné na odstránenie rizika závažného nedostatku dodávok, Rada by bola na návrh Komisie splnomocnená vyhlásiť stav pohotovosti Únie, čím by sa zaviedla povinnosť zníženia dopytu. V uplynulých mesiacoch členské štáty svedomito pracovali a prijali opatrenia zamerané na zníženie svojho dopytu po plyne o 15 %. Výsledkom bolo skutočné zníženie dopytu po plyne v období od augusta 2022 do januára 2023 v celej Únii o viac ako 15 %.

(3) Pri zaisťovaní bezpečnosti dodávok však pretrvávajú vážne ťažkosti. Globálna situácia na trhu s plynom sa od februára 2022 nezlepšila a Únia sa pri uspokojovaní svojho celkového dopytu po plyne naďalej spolieha na určité objemy ruského plynu, a to napriek zníženiu dopytu dosiahnutého podľa nariadenia (EÚ) 2022/1369. V uplynulom roku sa vďaka účinným opatreniam týkajúcim sa dopĺňania zásobníkov a znižovania dopytu podarilo zabrániť obmedzeniu dopytu po energii pre občanov Únie. Jedenásť členských štátov má však stále vyhlásenú úroveň včasného varovania a jeden členský štát má vyhlásenú úroveň pohotovosti v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1938 ([2]). Keďže ceny plynu sú stále mimoriadne vysoké a globálna ponuka sa nezlepšila od augusta 2022, keď bolo prijaté nariadenie (EÚ) 2022/1369, je nevyhnutné predĺžiť opatrenia, ktoré

([1]) Nariadenie Rady (EÚ) 2022/1369 z 5. augusta 2022 o koordinovaných opatreniach na zníženie dopytu po plyne (Ú. v. EÚ L 206, 8.8.2022, s. 1).

([2]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1938 z 25. októbra 2017 o opatreniach na zaistenie bezpečnosti dodávok plynu a o zrušení nariadenia (EÚ) č. 994/2010 (Ú. v. EÚ L 280, 28.10.2017, s. 1).

pomohli obmedziť vplyv krízy, a to najmä pokračovať v znižovaní dopytu. Ukončenie opatrení na zníženie dopytu by prinieslo zmeny krehkej stability, ktorú Únia doteraz dosiahla, a zhoršilo by odolnosť voči pravdepodobnému budúcemu vývoju, akým je úplné zastavenie ruského dovozu. Preto treba nevyhnutne aj ďalej brániť tomu, aby Únia čelila nedostatku plynu a vysokej cenovej volatilite.

(4) V uplynulom roku sa výrazne znížil dovoz ruského plynu cez plynovod, v dôsledku čoho sa schopnosť Únie dopĺňať zásobníky v súčasnosti značne znížila, a to aj v porovnaní so situáciou v lete 2022. Hoci energetická kríza sa začala v roku 2022, bola Únia schopná doviezť z Ruska približne 60 miliárd m^3 plynu na naplnenie zásobníkov v priebehu daného roku vrátane tranzitu cez plynovod NordStream 1. Rusko však v lete 2022 prerušilo a nakoniec úplne zastavilo dodávky plynu cez tento plynovod, ktorý bol v septembri 2022 v dôsledku sabotáže poškodený do takej miery, že sa ním v súčasnosti nemôže a v dohľadnom čase ani nebude môcť prepravovať žiaden plyn. Pri súčasnej úrovni dovozu plynu cez plynovod bude dovoz z Ruska do Únie predstavovať maximálne 20 miliárd m^3, pokiaľ sa tento nespoľahlivý dovoz úplne nepreruší. Existuje preto vážne riziko, že počas zimy 2023 – 2024 dôjde v Únii k výpadkom dodávok plynu.

(5) Tieto vážne ťažkosti ešte zhoršuje niekoľko ďalších rizík a nových faktorov vrátane oživenia ázijského dopytu po skvapalnenom zemnom plyne (LNG), ktoré znižuje dostupnosť plynu na svetovom trhu s plynom, poveternostných podmienok, ktoré sa nedávno ešte zhoršili, čo spôsobilo nízku hladinu vody a následne ovplyvnilo prečerpávacie vodné elektrárne a výrobu jadrovej energie, nového technického vývoja, ktorý zvyšuje neistoty, pokiaľ ide o dostupnosť existujúcich jadrových elektrární, a vyžaduje si vyššiu mieru využívania výroby energie pomocou plynu a ďalších možných prerušení dodávok plynu vrátane úplného zastavenia dovozu plynu z Ruska.

(6) Uvedené pretrvávajúce a nové závažné ťažkosti ovplyvňujú schopnosť Únie uspokojovať dopyt po plyne, najmä včasné a efektívne napĺňanie podzemných zásobníkov pre zimu 2023 – 2024, ako aj primeranosť medzi ponukou a dopytom počas zimy 2023 – 2024.

(7) Komisia v súlade s nariadením (EÚ) 2022/1369 vykonala preskúmanie daného nariadenia, ktorého výsledky sú zhrnuté v správe, ktorú Komisia predložila Rade. V správe sa analyzujú rôzne scenáre s predĺžením úsilia o zníženie dopytu podľa nariadenia (EÚ) 2022/1369 a bez tohto predĺženia, vrátane sedem-mesačného predĺženia od apríla do októbra 2023, osem-mesačného predĺženia od augusta 2023 do marca 2024 a ročného predĺženia od apríla 2023 do marca 2024. V správe sa konštatuje, že bez pokračovania znižovania dopytu by úrovne zásob do konca októbra 2023 dosiahli iba 69 miliárd m^3, čo je výrazne pod cieľovou hodnotou 90 % (89,4 miliardy m^3), ktorá sa má dosiahnuť do 1. novembra, stanovenou v nariadení (EÚ) 2017/1938, a že úrovne zásob by sa úplne vyčerpali do februára 2024.

(8) Pokiaľ ide o rôzne scenáre posudzované v správe, v prípade sedem-mesačného predĺženia od apríla do októbra 2023 by boli zásobníky dostatočne naplnené koncom leta 2023 (95 miliárd m^3 koncom októbra 2023, čím by sa dosiahol cieľ 90 %). Keďže dopyt po plyne je aj počas bežnej zimy dvakrát vyšší ako v lete, zásobníky by sa takmer úplne vyprázdnili ku koncu zimy 2023 – 2024 (9 miliárd m^3 koncom marca 2024). Vznikajú tak mimoriadne vážne obavy o bezpečnosť dodávok a sťažuje sa tým dostatočné naplnenie zásobníkov na nasledujúcu zimu. V prípade osem-mesačného predĺženia od augusta 2023 do marca 2024 by sa zásobníky napĺňali príliš pomaly a koncom októbra 2023 by dosiahli úroveň iba 80 miliárd m^3, čo je výrazne pod cieľovou hodnotou, a úrovne zásob by koncom zimy 2023 – 2024 klesli pod 30 % (menej ako 28 miliárd m^3), čo by spôsobilo vážne obavy o bezpečnosť dodávok a sťažilo by dostatočné naplnenie zásobníkov na nasledujúcu zimu. Iba v prípade predĺženia o jeden rok od apríla 2023 do marca 2024 s pokračujúcim znížením dopytu o 15 % by úrovne zásob dosiahli k 1. novembru cieľovú hodnotu 90 % (89,4 miliardy m^3 do 1. novembra 2023) a členské štáty by mohli byť na dobrej ceste k zabezpečeniu dodávok na zimu 2023 – 2024, pričom na úrovni Únie by bolo koncom marca 2024 uskladnených 43 miliárd m^3 plynu.

(9) Vzhľadom na tieto scenáre, záverom správy je, že pokračovanie zníženia dopytu o 15 % počas obdobia 12 mesiacov do konca marca 2024 je potrebné, aby sa zaručila schopnosť členských štátov dodržať cieľovú hodnotu stavu naplnenia zásobníkov na 90 % stanovenú v nariadení (EÚ) 2017/1938, ktorá je nevyhnutnou podmienkou pre bezpečnosť dodávky plynu, a aby sa počas zimy 2023 – 2024 zabránilo akémukoľvek nedostatku zásob.

(10) Členské štáty majú možnosť rozhodnúť, ktoré opatrenia sú na zabezpečenie splnenia cieľových hodnôt stavu naplnenia zásobníkov vhodnejšie, nemožno ho však dosiahnuť bez opatrení na zníženie dopytu. Záverom správy je, že na trhu nie je dostatočné množstvo plynu na to, aby si svoje povinnosti splnili všetky členské štáty. To znamená, že niektoré členské štáty nie sú fyzicky schopné naplniť zásobníky na primerané úrovne, čo povedie na konci zimy 2023 – 2024 k vážnym problémom v oblasti bezpečnosti dodávok.

(11) V správe sa takisto uvádza, že počas obdobia od 1. apríla 2023 do 31. marca 2024 je potrebné znižovanie spotreby plynu úmerné zníženiu ustanovenému v nariadení (EÚ) 2022/1369. Potrebné predĺženie znižovania by zodpovedalo zníženiu o 15 % v období od 1. apríla 2023 do 31. marca 2024 v porovnaní s referenčným obdobím od 1. apríla 2017 do 31. marca 2022. Predĺženie opatrení na zníženie dopytu a predĺženie obdobia znižovania by takisto poskytli trhu flexibilitu s cieľom obmedziť volatilitu cien plynu a zabrániť prudkým nárastom cien podobným tým, ktoré nastali v roku 2022.

(12) Vzhľadom na súčasnú napätú rovnováhu medzi ponukou a dopytom môže aj mierne narušenie dodávok plynu dramaticky ovplyvniť trh s plynom a spôsobiť vážne a trvalé škody hospodárstvu a občanom Únie. Povinnosť naplniť zásobníky plynu platí, pokiaľ nie je vyhlásený stav núdze na regionálnej úrovni alebo na úrovni Únie v súlade s nariadením (EÚ) 2017/1938. Pokiaľ nebude pokračovať dobrovoľné koordinované znižovanie dopytu, náhly výpadok 10 % dovozu plynu do Únie cez plynovod by preto znamenal buď zavedenie drastických izolovaných opatrení členskými štátmi, aby mohli splniť svoje povinnosti naplnenia zásobníkov, alebo by viedol k vyhláseniu stavu núdze na regionálnej úrovni alebo na úrovni Únie. Takéto predĺženie koordinovaného znižovania dopytu zo strany všetkých členských štátov v duchu solidarity je nevyhnutné pre účinné doplnenie uskladňovacích kapacít a s minimálnymi narušeniami trhu, čo má aj naďalej zásadný význam pre bezpečnosť dodávky plynu pred zimou 2023 – 2024.

(13) Predĺženie nariadenia (EÚ) 2022/1369 predstavuje núdzové opatrenie v reakcii na pretrvávajúce a nové závažné ťažkosti s dodávkami energie, ktoré so sebou prinášajú riziko bezprostrednej krízy a vyžadujú si prispôsobenie obdobia zníženia dopytu po plyne s cieľom predĺžiť dobrovoľné zníženie dopytu po plyne, ako aj s zabezpečiť možnosť vyhlásiť stav pohotovosti Únie a zaviesť zodpovedajúce povinné zníženie dopytu po plyne po marci 2023.

(14) V dôsledku súčasnej krízy je celá Únia vystavená rizikám nedostatku energie a vysokých cien energie. Keďže Únia je jednotný trh, nedostatok plynu v jednom členskom štáte by mal vážne dôsledky vo všetkých ostatných členských štátoch, a to v podobe fyzického nedostatku zásob plynu, cenovej volatility alebo narušenia priemyselných reťazcov v dôsledku možných obmedzení konkrétnych priemyselných odvetví v členskom štáte. Všetky členské štáty môžu v duchu solidarity naďalej prispievať k znižovaniu rizika nedostatku energie a obmedziť volatilitu cien plynu tým, že znížia svoj dopyt. Pozitívny vplyv tohto solidárneho správania sa za uplynulý rok ešte výrazne zvýšil v dôsledku rozvoja nových prepojovacích kapacít smerom na východ a dodatočných dovozných kapacít skvapalneného zemného plynu, ktoré fyzicky či fakticky lepšie prepájajú členské štáty so zariadeniami na spätné splyňovanie LNG. Pokračovanie v koordinovanej činnosti prostredníctvom opatrení na zníženie dopytu prijatých na úrovni Únie bude preto prínosné pre všetky členské štáty, keďže sa ním zníži riziko závažnejšieho vplyvu na ich hospodárstva.

(15) Treba konať urýchlene, pretože vtlačná sezóna plynových zásobníkov sa začína v apríli. Vzhľadom na uvedené pretrvávajúce a nové vážne ťažkosti by nepredĺženie koordinovaného znižovania dopytu dostatočne včas pred napĺňaním zásobníkov malo okamžitý vplyv na trajektórie plnenia zásobníkov, trhové podmienky, ktoré ovplyvňujú bezpečnosť dodávok, a cenovú volatilitu.

(16) Článok 122 ods. 1 ZFEÚ umožňuje Rade na návrh Komisie a v duchu solidarity medzi členskými štátmi rozhodnúť o vhodných opatreniach z hľadiska hospodárskej situácie, a to predovšetkým, ak sa vyskytnú vážne ťažkosti v dodávke určitých produktov, najmä v oblasti energetiky. Vzhľadom na uvedené skutočnosti takúto situáciu predstavuje súčasná kríza dodávok plynu, t. j. energetického výrobku. Reakcia na súčasnú situáciu v duchu solidarity medzi členskými štátmi si preto vyžaduje dočasné predĺženie, ako aj cielené zmeny nariadenia (EÚ) 2022/1369. Založiť potrebný právny nástroj na článku 122 ods. 1 ZFEÚ je preto opodstatnené.

(17) Ustanovenia nariadenia (EÚ) 2022/1369, v ktorých sa uznávajú osobitné vnútroštátne okolnosti v prípade povinného zníženia dopytu v stave pohotovosti Únie, by sa mali uplatňovať naďalej. Členské štáty majú naďalej možnosť dočasne obmedziť povinné znižovanie dopytu v prípade, že členský štát čelí kríze dodávok elektriny, ako sa uvádza v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/941 ([3]). Takýto scenár môže zahŕňať obmedzenie úmerné významnému zvýšenému využívaniu plynu na výrobu energie, ktoré je potrebné na vývoz podstatne väčšieho množstva elektriny do susedného členského štátu v dôsledku výnimočných okolností, ako je nízka dostupnosť vodnej alebo jadrovej energie v dotknutom členskom štáte alebo v susednom členskom štáte, do ktorého sa vyváža podstatne viac elektriny. Toto obmedzenie by nemalo presiahnuť objem plynu zodpovedajúci uvedenému nadmernému vývozu. Členské štáty by mali zohľadniť toto obmedzenie pri podávaní správ o rozdelení spotreby plynu podľa sektora.

(18) Členské štáty, ktoré zavádzajú významné opatrenia na dekarbonizáciu prechodom z uhlia na plyn pri diaľkovom vykurovaní, by mali mať možnosť tieto objemy plynu odpočítať od povinnosti znížiť svoj dopyt za predpokladu, že tieto objemy plynu možno priamo pripísať prechodu z uhlia na plyn.

(19) Členské štáty by mali Komisii podávať správy o ich spotrebe plynu aspoň každé dva mesiace a najneskôr do 15. dňa nasledujúceho mesiaca, a to prostredníctvom Eurostatu. Členské štáty sa nabádajú, aby podávali správy o svojej spotrebe plynu na účely posúdenia dosiahnutého zníženia dopytu každý mesiac, čím sa zabezpečia aktuálne údaje. Ak sa Únia vyhlási stav pohotovosti, správy by sa mali podávať mesačne. V záujme lepšieho zacielenia opatrení na zníženie dopytu a zlepšenia monitorovania spotreby plynu sa členské štáty nabádajú, aby do svojich správ zahŕňali rozčlenenie spotreby plynu podľa sektorov, vrátane dodávok plynu na výrobu elektriny a tepla, spotreby plynu v priemysle a spotreby plynu v domácnostiach a službách v súlade s vymedzeniami a štatistickými konvenciami ustanovenými v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1099/2008 ([4]) o energetickej štatistike.

(20) V súlade s nariadením (EÚ) 2022/1369 má Komisia vykonať preskúmanie a na základe zistení z neho je oprávnená navrhnúť predĺženie obdobia uplatňovania uvedeného nariadenia. S cieľom zohľadniť ďalšie predĺženie obdobia uplatňovania nariadenia (EÚ) 2022/1369 by sa mal stanoviť nový dátum preskúmania na 1. marca 2024.

(21) Predĺžené a upravené opatrenia na zníženie dopytu by mali byť dočasné a mali by zostať v platnosti do konca zimy 2023 – 2024. Na základe nového preskúmania, ktoré sa má vykonať do 1. marca 2024, by Komisia v prípade potreby mala mať možnosť navrhnúť predĺženie obdobia ich uplatňovania.

(22) Toto nariadenie nadobúda účinnosť 1. apríla 2023 vzhľadom na potrebu zabezpečiť nepretržité znižovanie dopytu o 15 % počas obdobia 12 mesiacov od 1. apríla 2023 do 31. marca 2024 a aby sa hospodárskym subjektom, členským štátom a Komisii umožnilo prijať opatrenia potrebné na dosiahnutie uvedeného cieľa.

([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/941 z 5. júna 2019 o pripravenosti na riziká v sektore elektrickej energie a o zrušení smernice 2005/89/ES (Ú. v. EÚ L 158, 14.6.2019, s. 1).

([4]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1099/2008 z 22. októbra 2008 o energetickej štatistike (Ú. v. EÚ L 304, 14.11.2008, s. 1).

(23) Keďže cieľ tohto nariadenia nie je možné uspokojivo dosiahnuť na úrovni členských štátov, ale ho možno lepšie dosiahnuť na úrovni Únie, môže Únia prijať opatrenia v súlade so zásadou subsidiarity podľa článku 5 Zmluvy o Európskej únii. V súlade so zásadou proporcionality podľa uvedeného článku toto nariadenie neprekračuje rámec nevyhnutný na dosiahnutie tohto cieľa.

(24) Nariadenie (EÚ) 2022/1369 by sa preto malo zodpovedajúcim spôsobom zmeniť,

PRIJALA TOTO NARIADENIE:

Článok 1

Zmeny nariadenia (EÚ) 2022/1369

Nariadenie (EÚ) 2022/1369 sa mení takto:

1. V článku 2 sa body 5 a 6 nahrádzajú takto:

„5. ‚referenčná spotreba plynu' je objem priemernej spotreby plynu v členskom štáte počas referenčného obdobia; v prípade členských štátov, v ktorých sa spotreba plynu v období od 1. apríla 2021 do 31. marca 2022 zvýšila aspoň o 8 % v porovnaní s priemernou spotrebou plynu počas referenčného obdobia, „referenčná spotreba plynu" je len objem spotreby plynu v období od 1. apríla 2021 do 31. marca 2022;

6. ‚referenčné obdobie' je obdobie od 1. apríla 2017 do 31. marca 2022."

2. Článok 3 sa nahrádza takto:

„*Článok 3*

Dobrovoľné zníženie dopytu

Členské štáty vynaložia maximálne úsilie na zníženie svojej spotreby plynu v období od 1. apríla 2023 do 31. marca 2024 aspoň o 15 % v porovnaní so svojou priemernou spotrebou plynu v období od 1. apríla 2017 do 31. marca 2022 („dobrovoľné zníženie dopytu"). Na uvedené dobrovoľné opatrenia na zníženie dopytu sa uplatňujú články 6, 7 a 8."

3. V článku 5 sa odsek 2 nahrádza takto:

„2. Na účely povinného zníženia dopytu, pokiaľ bude vyhlásený stav pohotovosti Únie, sa spotreba plynu v každom členskom štáte v období od 1. apríla 2023 do 31. marca 2024 („obdobie zníženia dopytu") zníži o 15 % v porovnaní s jeho referenčnou spotrebou plynu. Na účely povinného zníženia dopytu sa zohľadnia všetky objemy zníženia dopytu, ktoré členský štát dosiahol počas obdobia pred vyhlásením stavu pohotovosti Únie."

4. V článku 5 sa dopĺňa tento odsek:

„6a. Členský štát môže upraviť referenčnú spotrebu plynu používanú na výpočet cieľa povinného zníženia dopytu podľa odseku 2 o objem zvýšenej spotreby plynu vyplývajúcej z prechodu z uhlia na plyn používaný na diaľkové vykurovanie, ak toto zvýšenie v období od 1. augusta 2023 do 31. marca 2024 dosahuje aspoň 8 % v porovnaní s priemernou spotrebou plynu počas referenčného obdobia, a v rozsahu, v akom toto zvýšenie možno priamo pripísať tomuto prechodu."

5. V článku 8 sa odsek 1 nahrádza takto:

„1. Príslušný orgán každého členského štátu monitoruje vykonávanie opatrení na zníženie dopytu na svojom území. Členské štáty podávajú Komisii správu o svojej spotrebe plynu (v terajouloch, TJ) aspoň každé dva mesiace a najneskôr do 15. dňa nasledujúceho mesiaca. Ak sa vyhlási stav pohotovosti Únie v súlade s článkom 4 ods. 1, správy sa predkladajú mesačne.

Členské štáty môžu do svojich správ zahrnúť rozčlenenie spotreby plynu podľa sektorov vrátane spotreby plynu v týchto sektoroch:

a) dodávky plynu na výrobu elektriny a tepla;

b) spotreba plynu v priemysle;

c) spotreba plynu v domácnostiach a službách.

Na účely tohto odseku sa uplatňujú vymedzenia a štatistické konvencie ustanovené v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1099/2008 (*) o energetickej štatistike.

Koordinačná skupina pre plyn pomáha Komisii pri monitorovaní dobrovoľného a povinného znižovania dopytu.

_____

(*) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1099/2008 z 22. októbra 2008 o energetickej štatistike (Ú. v. EÚ L 304, 14.11.2008, s. 1).“

6. V článku 9 sa dátum „1. mája 2023“ nahrádza dátumom „1. marca 2024“.

7. V článku 10 sa druhý odsek nahrádza takto:

„Uplatňuje sa do 31. marca 2024.“

Článok 2

Nadobudnutie účinnosti

Toto nariadenie nadobúda účinnosť 1. apríla 2023.

Toto nariadenie je záväzné v celom rozsahu a priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch.

V Bruseli 30. marca 2023

Za Radu
predsedníčka
J. ROSWALL